

Öğretmen Adaylarının Öğretmen Algısı Teacher Candidates' Perceptions About Teacher

Elif ATABEK-YİĞİT¹ Fatime BALKAN-KIYICI²

Özet

Bu çalışmada 177 öğretmen adayının gelecekteki mesleklerine yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla tarama yöntemi kullanılarak desenlenen çalışmada veriler kelime ilişkilendirme testi (KİT) kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin elde edilmesinin ardından cevap kelimelerin frekansları belirlenmiş ve kesme noktası tekniğinden faydalanılarak kavram ağları çizilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre en fazla farklı cevap kelime okul öncesi öğretmeni adayları tarafından, en az farklı cevap kelime ise sosyal bilgiler öğretmeni adayları tarafından verilmiştir. Bu durumda okul öncesi öğretmeni adaylarının mesleklerine yönelik algılarının diğerlerine kıyasla daha fazla yapılandırılmış olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları bölümlere göre cevap kelimeler incelendiğinde matematik öğretmeni adaylarının öğretmen kavramını en fazla "okul", "sevgi", "öğrenci" kavramları ile; okul öncesi öğretmeni adaylarının en fazla "sevgi" kavramı ile; sınıf öğretmeni adaylarının en fazla "öğrenci" kavramı ile; fen bilgisi öğretmeni adaylarının en fazla "rehber" kavramı ile ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ise en fazla "okul" kavramı ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tüm öğretmen adaylarının ortak cevap kelimeleri göz önüne alındığında mesleklerini gerçekleştirirken kullanacakları materyalleri, beklenti olan kişisel özellikleri ve eşdeğer gördükleri rolleri ifade eden kavramları belirttikleri söylenebilir. Çalışmanın sonuçlarından hareketle öğretmen adaylarının büyük ölçüde olumlu algıya sahip oldukları düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Öğretmen adayı,
Meslek,
Algı,
Kelime ilişkilendirme testi,

Abstract

In this study, it was aimed to determine the perceptions of a total of 177 teacher candidates who were studying classroom, science, social sciences, early childhood and mathematics teacher departments. Data were gathered through word association test (WAT). After getting data, frequencies of response words were determined and concept maps were drawn. According to the findings of the study, the most different response words were obtained from early childhood teacher candidates while the least different response words were obtained from social sciences teacher candidates. Therefore, it can be said that early childhood teacher candidates have more structured perception about their future career. When response words were examined according to different departments of teacher candidates, it can be said that mathematics teacher candidates related teacher mostly with "school", "affection", and "student", early childhood teacher candidates with "affection", classroom teacher candidates with "student", science teacher candidates with "guide", and social sciences teacher candidates related with "school". As considering the common responses of all teacher candidates, there were words relating to materials, which they would use when performing their careers, relating to personality traits and relating to roles that they see equal. It can also be said that teacher candidates have mostly positive perception about their future career.

Key Words

Teacher candidate,
Teaching profession,
Career,
Perception,
Word association test,

Atıf için: Atabek-Yiğit, E., & Balkan-Kıyıcı, F. (2019). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Algısı. *Muğla For Citation Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [MSKU Journal of Education]*, 6(1), 20-39.
DOI: 10.21666/muefd.460666

Received: 17.09.2018

Accepted: 27.03.2019

Published: 01.05.2019

¹ Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi. e-posta: eatabek@sakarya.edu.tr. ORCID: 0000-0001-7792-2204

² Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi. e-posta: fbalkan@sakarya.edu.tr. ORCID: 0000-0002-4407-8307

Geçmişini neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan ve yalnızca öğretmekten ibaret olmayan öğretmenlik mesleği (Celep, 2004), bir toplumun en önemli öğelerinden biri olan eğitim sisteminin de temelini teşkil etmektedir (Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Singh ve Singh, 2016). Neredeyse tüm kültürlerde “kutsal” bir meslek sayılan öğretmenlik mesleği (Singh ve Singh, 2016) sürekli çalışma, güncel bilgiye sahip olma, sabır, özveri ve fedakârlığı da gerektirir. Meslekte başarılı olabilmek için mesleğini severek yapmak son derece önemlidir. Eğitim-öğretim sürecine dâhil olmuş tüm bireylerin yaşamlarında önemli bir yer tutan “öğretmen” bireyler tarafından çoğu zaman çok olumlu bir figür, yaşamlarında çok önemli bir unsur olarak hatırlanırken bazen de olumsuz örnekler karşımıza çıkabilmektedir. Elbette bunda öğretmenlerin mesleklerini uygularken kullandıkları meslek ve alan bilgisi kadar kişisel özelliklerinin de payı vardır. Aynı zamanda öğretmenlerin davranış ve uygulamaları mesleklerine yönelik tutum ve algıları ile ilişkilidir. Şüphesiz ki bu durum öğretimin başarısını da etkilemektedir (Demirtaş vd. 2011). Böylelikle öğretmenlerin yetiştirdikleri başarılı nesillerin nitelikli bir toplum oluşturacağı açıktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde öğretmenlik mesleğinin toplumu etkileme gücüne sahip mesleklerin önemlilerinden biri olduğu söylenebilir (Can, 2010).

İlgili literatürle de tespit edildiği üzere öğretmenliğin bu denli önemli bir meslek olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik algılarının belirlenmesinin önemli olduğu aşikârdır. Çünkü bu algı onların mesleklerini nasıl gerçekleştirdiklerini ve gerçekleştireceklerini ve dolayısıyla nasıl öğrenciler yetiştirdiklerini etkilemekte ve sonuç olarak eğitim sistemi üzerinde bir etkiye sahip olmaktadır. Mesleğine karşı pozitif tutum sergileyen bir öğretmenin pozitif bir öğrenme ortamı oluşturma noktasında etkili olacağı ve negatif tutuma sahip bir öğretmenin de bilgi seviyesi ne olursa olsun öğrencilerinin performansını olumsuz yönde etkileyeceği söylenebilir (Singh ve Singh, 2016). Mesleğe karşı olumlu tutuma sahip olmanın ve mesleki doyumun başarılı bir eğitimin gereklilikleri olduğu Ushadevi (2005)’nin çalışmasının sonuçlarında da ifade edilmiştir. Osunde ve Izevbigie (2006) çalışmalarında Nijerya’daki ilkökul öğretmenlerinin mesleklerine karşı tutumlarının özellikle öğretmenlik mesleğinin ekonomik olarak gerektiği yerde olmaması sebebiyle olumsuz olduğunu ve bu durumun da öğretmenlerin düşük düzeyde eğitim vermesinde bir etken olduğunu ifade etmişlerdir.

Literatürde öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve tutumların incelendiği bazı çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların çoğunluğunda verilerin metafor yoluyla (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Nikitina ve Furuoka, 2008; Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013; Sezgin Nartgün ve Özen, 2015), anket (Gürbüz ve Kışoğlu, 2007), soru formu (Saks, Soosaar ve Ilven, 2016) ve ölçek kullanılarak (Chakraborty ve Mondal, 2014; Çapa ve Çil, 2000; Erdem ve Anılan, 2000; Çiçek Sağlam, 2008; Akkaya, 2009; Doğan ve Çoban, 2009; Can, 2010; Özder, Konedra ve Zeki, 2010; Üredi, 2010; Demirtaş vd., 2011; Bektaş ve Nalçacı, 2012; Singh ve Singh, 2016; Soibamcha ve Pandey, 2016; Shaheen, Kashif, Daud, ve Tariq, 2017) elde edildiği ifade edilebilir. Ayrıca çalışmaların çoğunluğunda katılımcılar öğretmen adayları (Erdem ve Anılan, 2000; Doğan ve Çoban, 2009; Özder vd., 2010) ve öğretmenler (Osunde ve Izevbigie, 2006; Üredi, 2010; Soibamcha ve Pandey, 2016) iken bazı çalışmalarda da formasyon öğrencilerinin (Can, 2010; Nartgün ve Özen, 2015) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir.

Yılmaz vd. (2013)’nin çalışmalarına katılan farklı branşlardaki öğretmen adayları öğretmen kavramını açıklamak için en fazla anne-baba, aile, bahçıvan, rehber, ışık ve çoban metaforlarını kullanmışlardır. Nikitina ve Furuoka (2008) da yaptıkları çalışmada yabancı bir dil öğrenen üniversite öğrencilerinin yabancı dil öğretmeni kavramına yönelik metaforlarını incelemişler ve sonuç itibarıyla metaforların cinsiyete bağlı olarak değiştiğini ve en çok kullanılan metaforun “yetiştiren kimse” şeklinde olduğunu ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda katılımcıların öğretmen kavramına yönelik olarak “ebeveyn” metaforunu da çoğunlukla kullandıklarına dikkat çekmişlerdir. Nartgün ve Özen (2015) ise pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmen algısını ortaya koymak için gerçekleştirdikleri çalışmalarında katılımcıların ideal öğretmen kavramına ilişkin metaforlarının cinsiyet ve çalışma durumlarına göre değişmekle beraber çoğunlukla “anlayışlı olan”, “model olan”, ve “başarılı” metaforları çevresinde yoğunlaştığını ifade etmişlerdir.

Gültekin (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise ilköğretim öğrencilerinin (şu anki ortaokul) ideal öğretmen algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. 355 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmanın bulguları ideal öğretmenin mesleki özellikleri ve kişisel özellikleri olarak iki ana grupta değerlendirilmiştir. Buna göre öğrencilerin ideal öğretmen olarak değerlendirdikleri kişinin kişilik özelliği olarak toleranslı, sabırlı, sakin, saygı duyan ve eleştiriye açık olan özellikleri ilk sıralarda yer alırken, mesleki özellik olarak ise dersi eğlenceli hale getiren, iyi yetiştirilmiş, işini seven, öğrencilerine karşı anlayışlı olan ve sınıfı iyi yöneten özellikleri ön plana çıkmış olarak bulunmuştur. Çapa ve Çil (2000)'in çalışmasında 340 öğretmen adayının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bir tutum ölçeği kullanılarak araştırılmış ve sonuçlarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ancak üniversite sınavındaki tercih sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer şekilde Çiçek Sağlam (2008)'in yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre de kadın müzik öğretmeni adayları öğretmenlik mesleğine yönelik olarak erkek müzik öğretmen adaylarından daha olumlu tutuma sahiptir. Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006)'in çalışmalarına göre de fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sınıf seviyesine göre değişmekte ve üçüncü sınıf öğrencileri en yüksek tutuma sahip bulunmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın sonuçlarında da kadın fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine erkek adaylardan daha olumlu tutum gösterdikleri belirtilmektedir. Akkaya (2009)'nın çalışmasının sonuçlarına göre kadın Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları erkek adaylardan anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları liseden mezun oldukları bölüm türü ile de ilişkilidir. Verilen bu literatür özetinden de anlaşılabilen üzere öğretmen adayları ve öğretmenler mesleklerine yönelik olarak çoğunlukla olumlu tutuma sahiptirler ve bu durum cinsiyet, sınıf ve farklı başka değişkenlere bağlı olarak değişebilmektedir.

Bireylerin algı ve tutumlarının incelenmesinde yukarıda verilen literatürde olduğu gibi metaforlar ve ölçekler kullanılabileceği gibi kelime ilişkilendirme testi gibi teknikler de kullanılabilmektedir. Kelime İlişkilendirme Testleri (KİT) bireylerin belli bir kavramla ilgili kavrayış ve algılayışlarının anlaşılması için kullanılabilecek tekniklerden birisidir (Özata-Yücel ve Özkan, 2015). Bu teknikte katılımcılara belli bir kavram verilerek bu kavram ile ilgili akıllarına ilk gelen kelimeyi belli bir süre dahilinde yazmaları istenir. Genellikle bu teknikte aynı kavram için katılımcının on farklı cevap vermesi beklenir ve bunun için anahtar kavramın alt alta on defa yazıldığı bir kağıt verilir. Böylece katılımcının bahsedilen kavramı hangi diğer kelimeler ile ilişkilendirdiği ortaya çıkarılmaya çalışılır. Genellikle işlem için verilen süre 1 dakikadır. Sürenin kısa olması katılımcının çok derinlemesine düşünmeden kavram ile ilgili en güçlü bağlantılarını ortaya koyabilmeyi amaçlamaktadır (Bahar, Johnstone ve Sutcliffe, 1999). Bu teknik farklı araştırmacılar tarafından farklı amaçlar ile kullanılmıştır. Örneğin, Bahar vd. (1999)'nin yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin temel genetik kavramları hakkındaki bilişsel yapılarını ortaya koymaya çalışmışlar ve veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi kullanmışlardır. KİT bireylerin bilişsel yapılarını ortaya çıkarmakta kullanılabileceği gibi (Bahar vd., 1999; Bahar ve Özatlı, 2003; Kostova ve Radoynovska, 2008; Aydın ve Taşar, 2010; Kurt ve Ekici, 2013; Özata-Yücel ve Özkan, 2015, Atabek-Yiğit, 2106; Atabek-Yiğit, Yılmazlar ve Çetin, 2016), kavram yanılgılarını belirlemede (Ercan, Taşdere ve Ercan, 2010; Özata-Yücel ve Özkan, 2015), kavramsal değişimin değerlendirilmesinde (Hovardas ve Korfiatis, 2006; Nakiboğlu, 2008; Ercan vd., 2010) ve belli bir konu ile ilgili algının belirlenmesinde (Özata-Yücel ve Özkan, 2015; Yiğit ve Atabek-Yiğit, 2016) de kullanılmaktadır. KİT aracılığıyla elde edilen verilerin değerlendirilmesinde genellikle anahtar kelime(ler)ye karşılık verilen cevap kelimelerin sayısı ve frekansı ve ayrıca cevap kelimelerin birbiri ile olan ilişkisi değerlendirilir (Nakiboğlu, 2008). Veri analizinin sonuçları genellikle kavram ağları ile görselleştirilir (Bahar vd., 1999; Özatlı ve Bahar, 2010).

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmen kavramına yönelik algılarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Öğretmenlerin, yetiştirecekleri öğrenciler yoluyla toplumların geleceğini şekillendireceği göz önüne alındığında, öğretmenlik mesleğine yönelik algılarının belirleneceği bu çalışmanın sonuçlarının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmen niteliğinin ve eğitim sisteminin başarısının artırılması için öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olarak olumlu algıya

sahip olmaları önemlidir. Bu bağlamda durumun tespiti için yapılmış çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik algılarının ne olduğu ve adayların öğrenim görmekte oldukları bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığı literatürde var olan çalışmalardan farklı olarak Kelime İlişkilendirme testi kullanılarak incelenmiştir.

Yöntem

Çalışmada öğretmen adaylarının “öğretmenlik” mesleğine yönelik algıları belirlenmek istendiğinden çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Karasar (2006)’a göre, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan çalışmalar betimsel çalışmalardır.

Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcıları bir eğitim fakültesinin son sınıflarında öğrenim görmekte olan 177 öğretmen adaydır. Katılımcıların 32’si Fen Bilgisi Öğretmenliği ABD’nda, 40’ı Sınıf Öğretmenliği ABD’nda, 37’si Okul Öncesi Öğretmenliği ABD’nda, 36’sı İlköğretim Matematik Öğretmenliği ABD’nda ve 32’si Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD’da öğrenim görmektedir. Çalışmada katılımcı olarak eğitim sisteminin temel eğitim (okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği) ve ortaokul (fen bilgisi öğretmenliği, matematik öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği) kademelerinde hizmet verecek öğretmen adayları belirlenmiş ve bunların gelecekteki mesleklerine yönelik algılarının bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca çalışmadaki katılımcıların son sınıfta öğrenimlerine devam etmekte olan öğretmen adaylarından seçilmesinin nedeni eğitim öğretim hayatlarının sonlarına doğru gelecekteki meslekleriyle ilgili algılarının belirlenmek istenmesidir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada verilerin toplanması için Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) kullanılmıştır. KİT oluşturulurken öğretmen adaylarının meslekleriyle ilgili algıları belirlenmek istendiğinden “öğretmen” anahtar kelime olarak belirlenmiştir. Anahtar kelime bir sayfaya on defa alt alta yazılmış ve her bir kelimenin karşısına katılımcıların cevaplarını yazmaları için boşluklar bırakılmıştır. Anahtar kelimenin alt alta on defa yazılmasının nedeni **zincirleme cevap riskini** önlemektir. Zincirleme cevap riski katılımcıların her defasında anahtar kelimeyi değil de bir önce vermiş oldukları cevap kelimeyi anahtar kelime gibi düşünerek cevap vermeleri durumunda ortaya çıkmaktadır (Bahar vd., 1999, Nakiboğlu 2008, Kostova ve Radoynovska 2008). Örneğin “yoğunluk” anahtar kelimesi için verilebilecek “özkütle-hacim-uzay-gezegen-dünya-ay” cevapları her defasında anahtar kelimeye tekrar dönülmeyip bir önceki cevap kelimenin anahtar kelime olarak düşünülmesi sebebiyle zincirleme cevap şeklinde kabul edilir ve analiz sırasında değerlendirmeye alınmaz.

Veri Toplama

Çalışmada kullanılacak KİT’in oluşturulmasının ardından veri toplama sürecine geçilmiştir. Öncelikli olarak katılımcılar çalışma ile ilgili olarak bilgilendirilmiş ve çalışmaya katılma konusunda onayları alınmıştır. Daha sonra KİT ile ilgili bilgi verilmiş ve tekniğin nasıl kullanıldığı anlatılmıştır. Katılımcılara KİT’nde yer alan anahtar kelime ile ilgili olarak akıllarına gelen ilk ifadeyi anahtar kelimenin karşısına yazmalarının isteneceğinden, bunun on kez tekrarlanacağı bir form ile karşılaşacaklarından ve tüm veri toplama işlemi için 1 dakika süre verileceğinden bahsedilmiştir. Katılımcıların tekniği daha iyi anlayabilmeleri ve veri toplama sürecinin daha sağlıklı yürüebilmesi için araştırmacı tarafından bir örnek anahtar kelime (ağaç) ile tahtada uygulama yapılmıştır. Bunun için araştırmacı örnek anahtar kelime ile ilgili olarak 1 dakika süre boyunca aklına ilk gelenleri tahtaya yazmış ve sürenin sonunda katılımcılar ile beraber incelemiştir. Araştırmacı ayrıca “zincirleme cevap riski”nden de bahsetmiş ve örnek anahtar kelime için bu riski örneklendirerek (ağaç-orman-piknik-mangal-köfte) katılımcıların cevaplarını verirken bu hususa dikkat etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Tüm bunların amacı katılımcıların tekniğin kullanımını daha iyi anlayabilmesi ve veri toplama için verilecek sürenin (1 dakika) anlamını idrak edebilmesidir. Ardından uygulama gerçekleştirilmiş ve veriler böylece toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcılar öğrenim görmekte oldukları bölümlere göre gruplar olacak şekilde veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle anahtar kelimeye karşı verilen farklı cevap kelimeler listelenmiş ve bunların sıklıkları tespit edilmiştir. Böylece cevap kelimeler için bir sıklık tablosu hazırlanmıştır. Bulguların görsel olarak ifade edilebilmesi için kavram ağları çizilmiştir. Kavram ağları çizilirken Bahar vd. (1999) tarafından önerilen kesme noktası tekniği kullanılmıştır. Buna göre bir anahtar kelimeye verilen cevap kelimelerden sıklığı en yüksek olanın 3-5 puan aşağısı kesme noktası olarak belirlenir ve bu kesme noktasında bu sıklığın üzerindeki cevap kelimeler anahtar kelime ile ilişkilendirilir (Bahar vd., 1999, Bahar ve Özati, 2003). Daha sonra kesme noktası her defasında belli bir miktar aşağıya çekilerek ağa ekleme yapılmaya devam edilir. Bu işlem tüm anahtar kelimelerin ağın üzerinde belirmesine kadar devam ettirilir. Ancak bu çalışmada tek anahtar kavram ile çalışıldığından kesme noktası en son 5 olarak belirlenmiş ve sıklığı 5'in üzerinde olan cevap kelimeler ağa son olarak ilave edilmiştir. Grafikler öğretmen adaylarının öğrenimlerine devam ettikleri her bir bölüm için ayrı ayrı çizilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bulgular

Çalışmada verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular; katılımcıların öğrenim görmekte oldukları bölümlere göre farklı cevap kelime sayıları, öğrenim görmekte oldukları bölüme göre olan katılımcılar için çizilen grafikler ve tüm katılımcıların ortak cevap kelimeleri şeklinde yapılandırılmıştır.

Katılımcıların “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelimeler ve sıklıkları Ek 1’ de gösterilmektedir. Katılımcıların öğrenim görmekte oldukları bölümler dikkate alınarak “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelime sayıları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Öğrenim Görmekte Oldukları Bölümlere Göre Farklı Cevap Kelime Sayıları

Bölüm		Farklı cevap kelime sayısı
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	(İMO)	123
Okul Öncesi Öğretmenliği	(OÖÖ)	145
Sınıf Öğretmenliği	(SNÖ)	138
Fen Bilgisi Öğretmenliği	(FBÖ)	120
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	(SBÖ)	106

Bir anahtar kelime için verilen farklı cevap kelime sayısı, bireylerin bu anahtar kelimeye ilişkin anlamaları hakkında bir ipucu verebilir. Verilen bir anahtar kelimeye karşılık verilen cevap kelime sayısının fazla olması bireyin anahtar kelimeyi daha fazla kelimeyle ilişki kurarak daha iyi anlamlandırıldığına işaret sayılabilir (Bahar vd., 1999). Tablo 1 incelendiğinde anahtar kelimeye karşılık en fazla farklı cevap kelime sayısının (145 farklı kelime) okul öncesi öğretmenliğinde okuyan öğretmen adayları tarafından verildiği, en az farklı cevap kelime sayısının (106 farklı kelime) ise sosyal bilgiler öğretmenliğinde okuyan öğretmen adayları tarafından verildiği görülmektedir. Buradan hareketle, okul öncesi öğretmenliğinde okuyan katılımcıların gelecekteki meslekleriyle ilgili olarak algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcıların anahtar kelimeye vermiş oldukları cevap kelimeler katılımcıların öğrenim görmekte oldukları bölümlere göre sınıflandırılıp kesme noktası tekniği kullanılarak grafikler çizilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevap kelime sayıları incelendiğinde ilk kesme noktasının >25 olması gerektiğine karar verilmiş her defasında kesme noktası 5 puan esnetilerek grafik çizme işlemi kesme noktası>5 olana kadar sürdürülmüştür. Aşağıda farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarına yönelik grafikler şekiller halinde sunulmuştur.

Şekil 1’den görülebileceği gibi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği’nde öğrenim gören katılımcılar “öğretmen”i en fazla ($25 \geq KN \geq 20$) “okul”, “öğrenci” ve “sevgi” ifadeleri ile çağrıştırmışlardır. Bir başka deyişle katılımcıların 20’den fazlası cevap kelimelerinde “okul”, “öğrenci” ve “sevgi” ifadelerine yer vermiştir. Kesme noktasının iki defa esnetilmesiyle ($15 \geq KN \geq 10$) “tahta” ve “anne” ifadeleri ortaya çıkmaktadır. Kesme noktasının $10 \geq KN \geq 5$ aralığına esnetilmesiyle ise “baba”, “bilgi”,

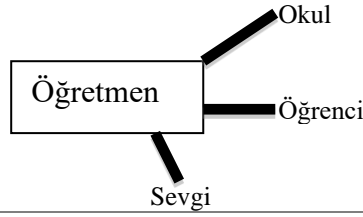
“fedakarlık”, “kalem”, “kitap”, “müdür”, “rehber”, “sınıf”, “sınav”, “saygı” ifadeleri grafiğe eklenmiştir.

**Kesme Noktası
(KN)**

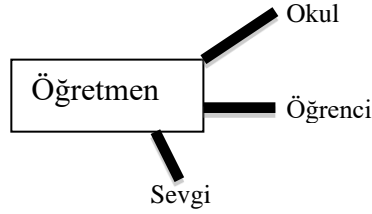
Grafik

≥ 25

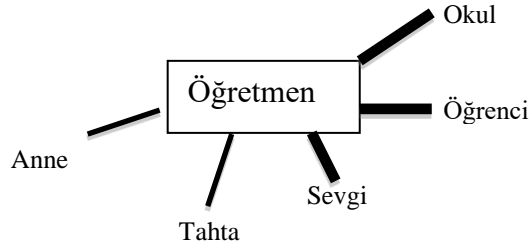
$25 \geq KN \geq 20$



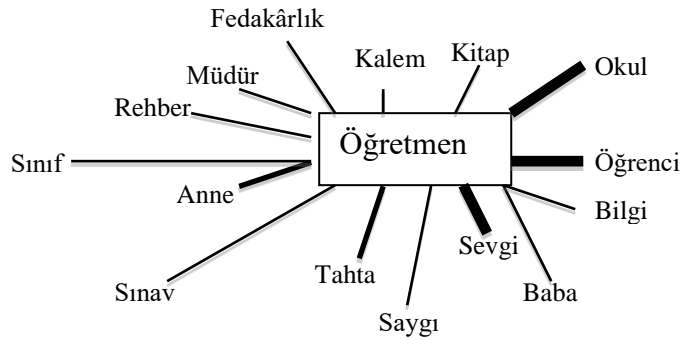
$20 \geq KN \geq 15$



$15 \geq KN \geq 10$

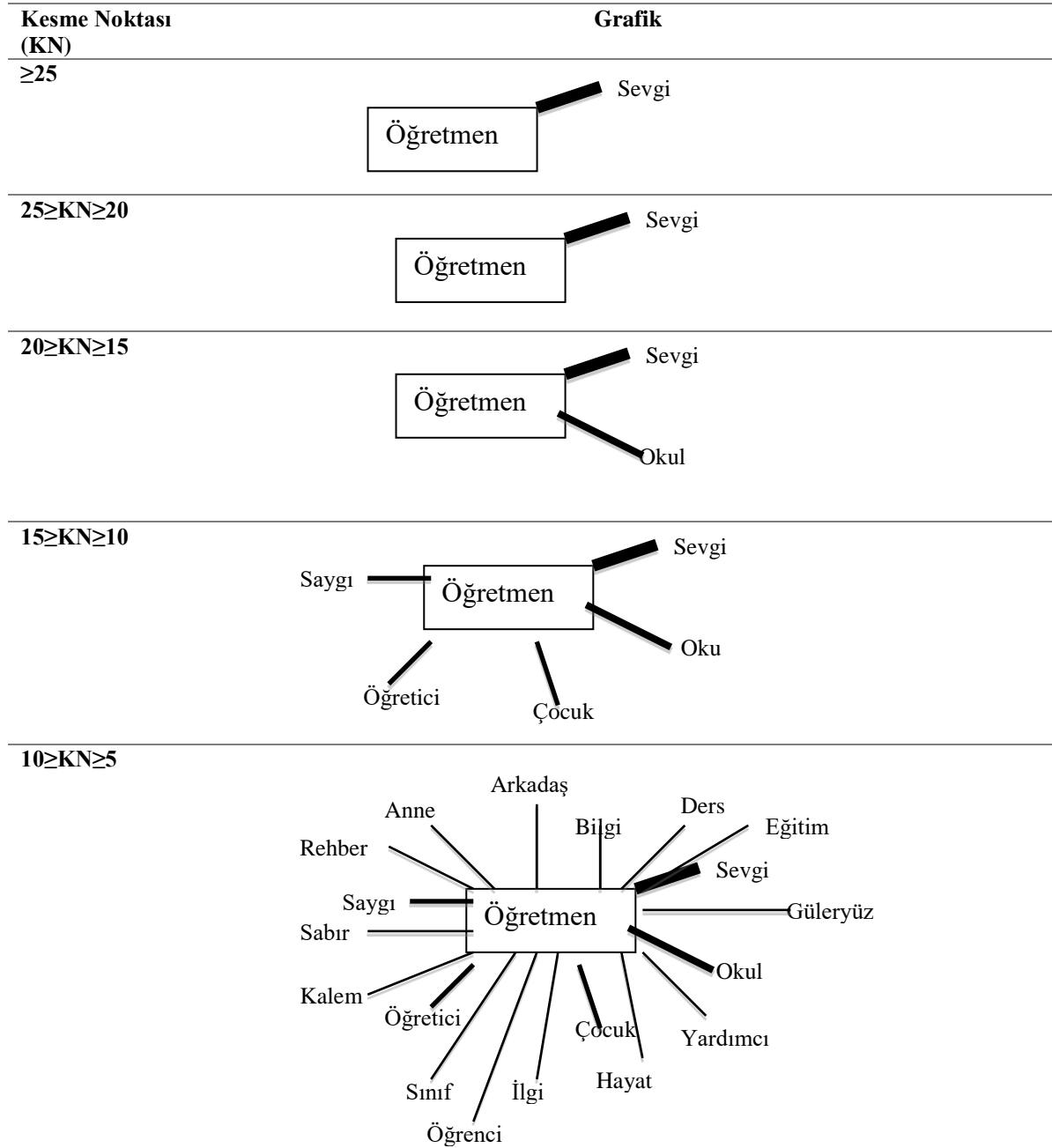


$10 \geq KN \geq 5$



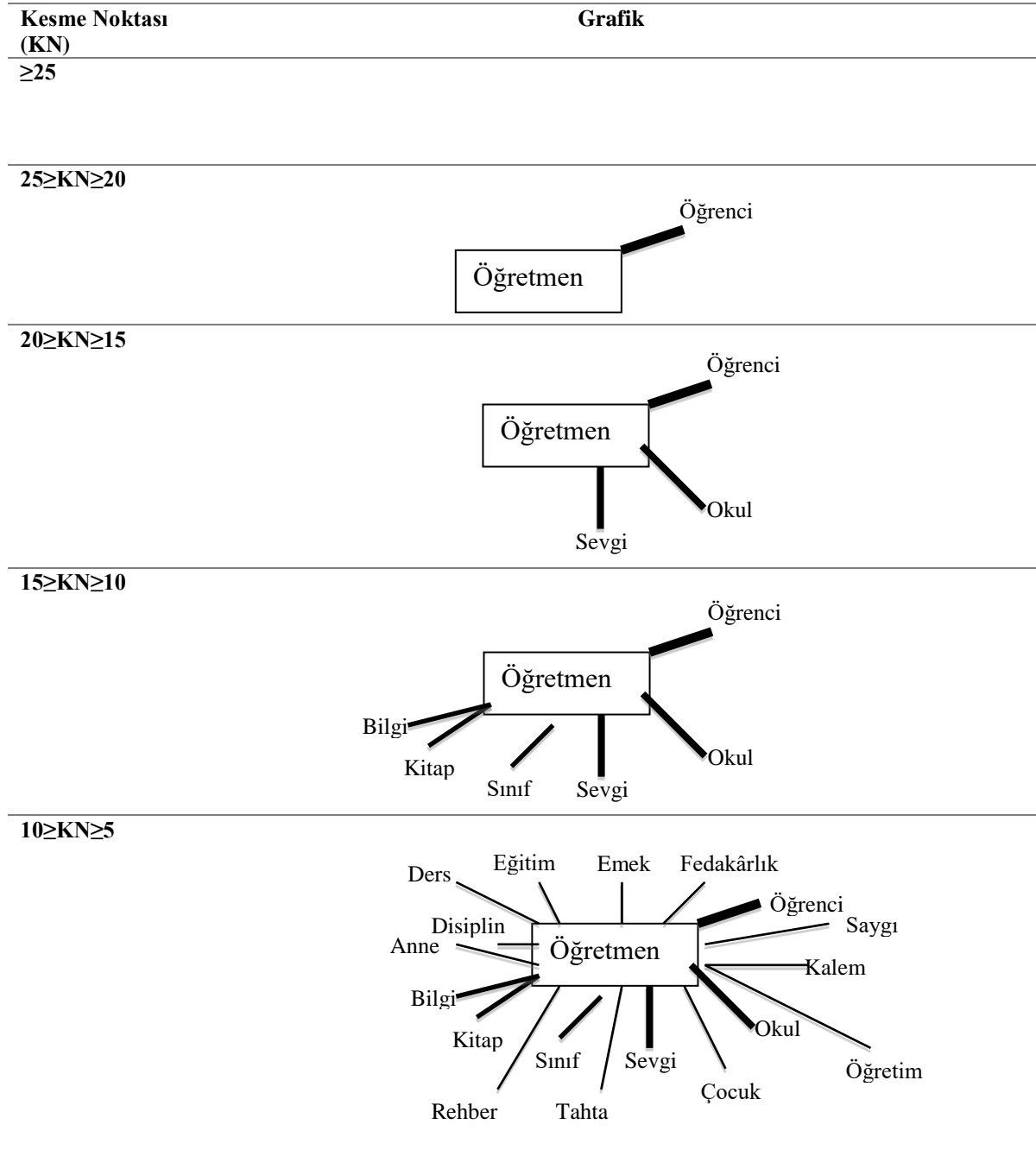
Şekil 1. İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde Öğrenim Görmekte Olan Katılımcılara Yönelik Grafik

Okul Öncesi Öğretmenliği'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların verileri ile çizilen Şekil 2 incelendiğinde, bu katılımcıların “öğretmen”i en fazla ($KN \geq 25$) “sevgi” ifadesi ile çağrıştırdıkları görülmektedir. Kesme noktasının iki defa esnetilmesiyle ($20 \geq KN \geq 15$) “okul” ifadesi de grafiğe eklenmektedir. Kesme noktasının $15 \geq KN \geq 10$ aralığına esnetilmesiyle “çocuk”, “öğretici” ve “saygı” ifadeleri belirlemektedir. Kesme noktasının bir kez daha esnetilerek $10 \geq KN \geq 5$ aralığına getirilmesiyle ise “arkadaş”, “anne”, “bilgi”, “ders”, “eğitim”, gülyüz”, “yardımcı”, “hayat”, “ilgi”, “sınıf”, “öğrenci”, “kalem”, “sabır”, “rehber” ifadeleri yer almaktadır.



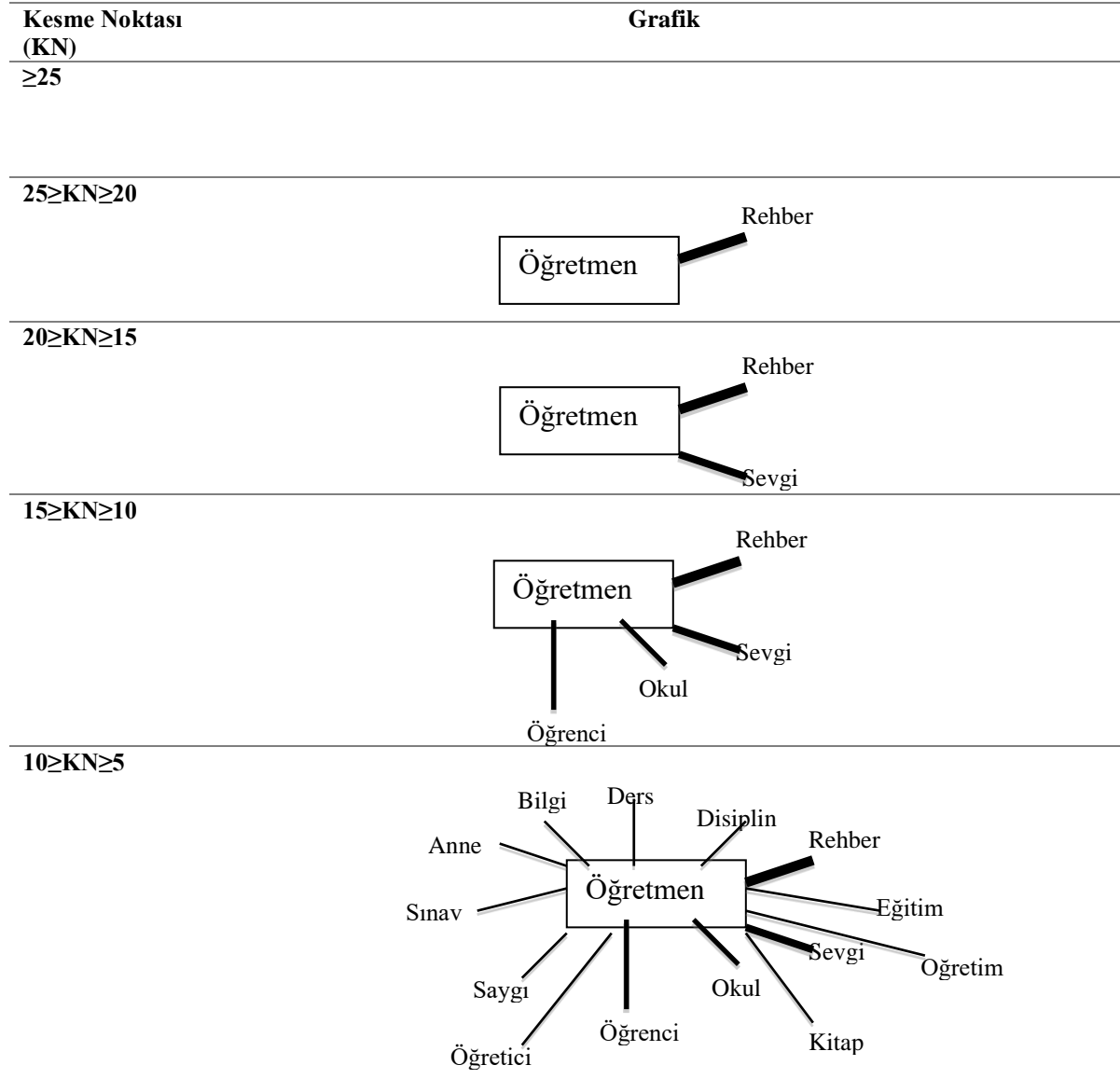
Şekil 2. Okul Öncesi Öğretmenliğinde Öğrenim Görmekte Olan Katılımcılara Yönelik Grafik

Şekil 3'te de görülebileceği gibi Sınıf Öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan katılımcılar “öğretmen”i en fazla ($25 \geq KN \geq 20$) “öğrenci” ile çağrıştırmışlardır. Kesme noktasının $20 \geq KN \geq 15$ aralığına getirilmesiyle “okul” ve “sevgi” ifadelerinin de belirdiği görülebilir. Kesme noktasının $15 \geq KN \geq 10$ aralığına esnetilmesiyle “bilgi”, “kitap” ve “sınıf” ifadeleri grafiğe eklenmektedir. Kesme noktasının bir kez daha esnetilerek $10 \geq KN \geq 5$ aralığına gelmesiyle ise “anne”, “disiplin”, “eğitim”, “emek”, “fedakarlık”, “kalem”, “öğretim”, “ders”, “çocuk”, “tahta”, rehber” ve “saygı” ifadeleri belirmektedir.



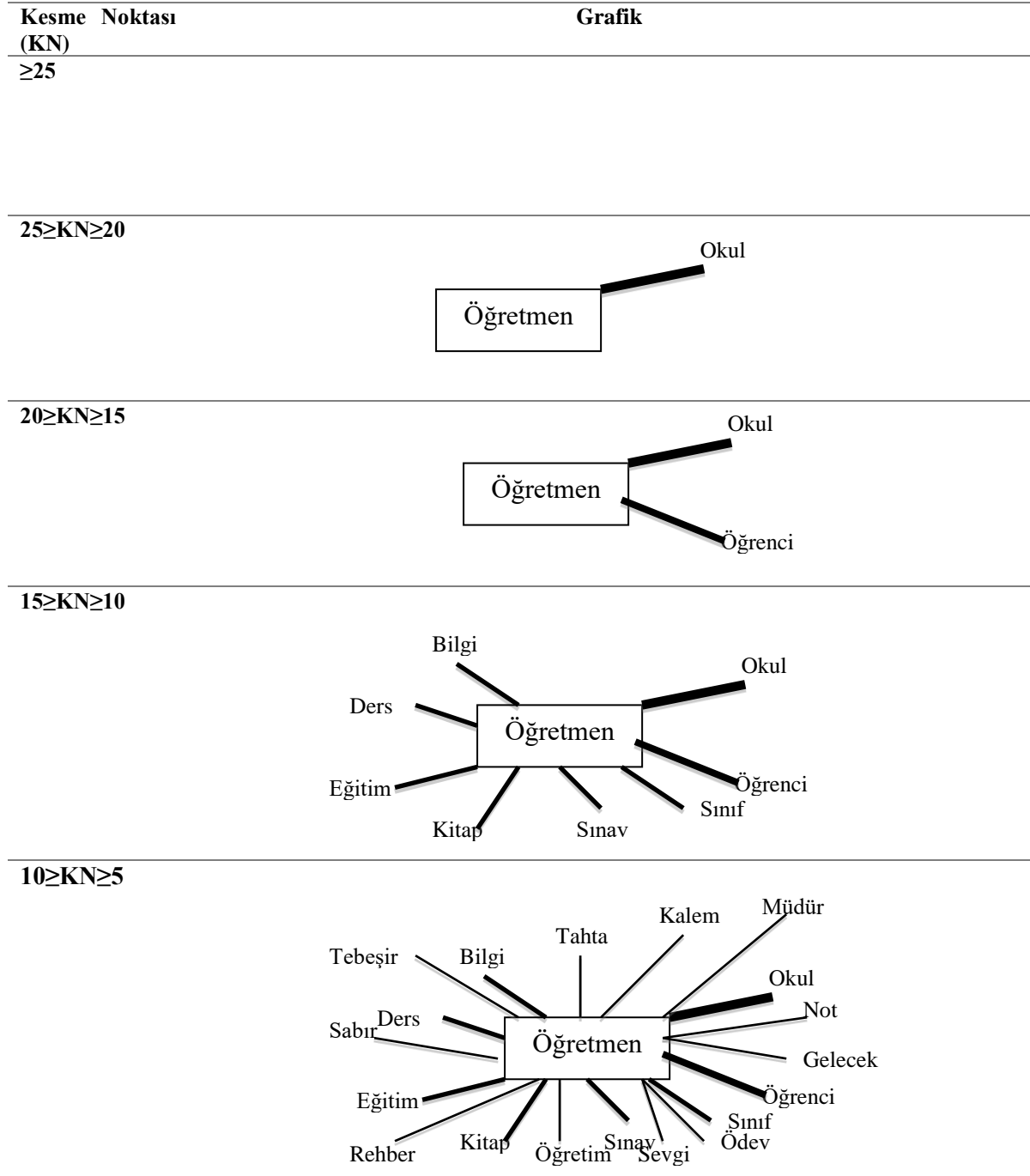
Şekil 3. Sınıf Öğretmenliğinde Öğrenim Görmekte Olan Katılımcılara Yönelik Grafik

Fen Bilgisi Öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan katılımcılar “öğretmen”i en fazla ($25 \geq KN \geq 20$) “rehber” ifadesi ile çağrıştırmışlardır. Kesme noktasının $20 \geq KN \geq 15$ aralığına esnetilmesiyle “sevgi” ifadesi grafiğe eklenmektedir. Kesme noktasının $15 \geq KN \geq 10$ aralığına getirilmesiyle “okul” ve “öğrenci” ifadeleri karşımıza çıkmaktadır. Kesme noktasının bir kez daha esnetilerek $10 \geq KN \geq 5$ aralığına getirilmesiyle ise “anne”, “bilgi”, “ders”, “disiplin”, “eğitim”, “kitap”, “öğretici”, “öğretim”, “saygı” ve “sınav” ifadeleri grafiğe eklenmektedir (Şekil 4).



Şekil 4. Fen Bilgisi Öğretmenliğinde Öğrenim Görmekte Olan Katılımcılara Yönelik Grafik

Şekil 5’den de görülebileceği gibi Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan katılımcılar “öğretmen”i en fazla ($25 \geq KN \geq 20$) “okul” ifadesi ile çağrıştırmışlardır. Kesme noktasının bir kez esnetilmesiyle ($20 \geq KN \geq 15$) “öğrenci” ifadesinin grafiğe eklendiği görülmektedir. Kesme noktasının $15 \geq KN \geq 10$ aralığına getirilmesiyle “bilgi”, “ders”, “eğitim”, “kitap”, “sınav” ve “sınıf” ifadeleri belirlemektedir. Kesme noktasının bir kez daha esnetilerek $10 \geq KN \geq 5$ aralığına getirilmesiyle ise “gelecek”, “kalem”, “müdür”, “not”, “ödev”, “öğretim”, “rehber”, “sabır”, “sevgi”, “tahta” ve “tebeşir” ifadeleri grafiğe eklenmektedir.



Şekil 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde Öğrenim Görmekte Olan Katılımcılara Yönelik Grafik

Çalışmanın tüm katılımcılarının (bölüm farkı gözetilmeksizin) “öğretmen” için vermiş oldukları cevap kelimeler içerisinde ortak olanlar Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Tüm Katılımcıların Ortak Cevap Kelimeleri

Aile	Hoşgörü	Örnek
Anne	Kalem	Rehber
Arkadaş	Kitap	Sabır/lı
Bilgi	KPSS	Saygı
Çiçek	Müdür	Sevgi
Ders	Nesil	Sınav
Eğitim	Okul	Sınıf
Eğitimci	Ödev	Şevkat
Emek	Öğrenci	Tahta
Hayat	Öğretim	Tebeşir

Tablo 2 incelendiğinde tüm katılımcıların ortak cevap kelimelerinde mesleklerini gerçekleştirirken kullanacakları materyaller (kalem, kitap, tebeşir), “öğretmen” kavramının eşdeğeri olarak gördükleri aile, anne, arkadaş, örnek, rehber kelimeler ve onlara göre “öğretmen”in sahip olması beklenen kişisel özellikler (hoşgörü, sabırlı, saygı, sevgi, şefkat) şeklinde gruplanabileceği söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının çok yakın gelecekteki meslekleriyle ilgili algılarının belirlenmek istendiği bu çalışmada aynı zamanda farklı anabilim dallarında öğrenim görmekte olma durumunun bu algı üzerinde bir ilişkisinin olup olmadığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; öncelikle kelime ilişkilendirme testlerinde her bir farklı branş öğretmen adayının öğretmen kavramı için vermiş olduğu ilişkilendirilen kavram sayısının birbirinden farklılık gösterdiği bulunmuştur. İlişkilendirilen kavram sayısının çokluğu kavrama yönelik farkındalık veya anlam vermenin daha güçlü olduğunun göstergesi olabilir (Bahar vd., 1999). Sonuçlara göre diğer branşlardaki öğretmen adaylarına göre, okul öncesi öğretmenliğinde okuyan katılımcıların öğretmenlik mesleğinin daha çok farklı olay, olgu, obje ve durumlarla bağlantılı olma algısına sahip oldukları sonucuna varılabilir.

İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde öğrenim gören katılımcılar “öğretmen” kavramını en fazla “okul”, “öğrenci”, “sevgi” kavramları ile ilişkilendirmiştir. Daha sonra kelime ilişkilendirme testi kesim noktası iki kez esnetildiğinde bu kavramların yanında “anne” ve “tahta” kavramları ile ilişkilendirmeler yaptıkları görülmektedir. İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmen algısında çalışılan yer olarak okul ve hitap edilen grup olarak öğrenci ile arada duygusal bir bağ olmasının gerektiğini yansıtan bir sonuç görülmektedir. Bununla birlikte diğer öğretmen adaylarının ilişki kurmadığı sadece bu grupta dile getirilen bir kavram olarak “tahta” kavramına yer verilmiştir. Bunun sebebinin daha çok problem çözme ve işlem yapma içeriğine sahip bir ders olması dolayısıyla da tahtanın sıklıkla kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenliğinde öğrenim gören katılımcılar “öğretmen” kavramını en fazla “sevgi” kavramı ile ilişkilendirmiştir. Kesme noktasının iki defa esnetilmesiyle sevgi kavramının yanında “okul” kavramının geldiği görülmektedir. Bir kez daha esnetildiğinde ise “çocuk”, “öğretici” ve “saygı” kavramları ile ilişkilendirmeler yaptıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının ilişkilendirme yaptığı kavramlar incelendiğinde; öğretmeni olacakları yaş grubunun diğer gruplara kıyasla en küçük yaş grubunu oluşturması sebebiyle bilişsel bazı kazanımlar yanında duygusal özelliklerin de ön planda tutulması gerektiğinden bu durumun sonuçlara yansıdığı düşünülmektedir. Sevgi kavramı ile birlikte saygı kavramına da ilişkilendirmelerde yer verildiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile öncelikli olarak ilişkilendirdikleri sevgi kavramı, okul öncesi eğitim programındaki öğretmen rollerinde de yer almaktadır. Programa göre; çocuklar sadece değer

gördükleri, sevildiklerinden emin oldukları ve kendilerini güvende hissettikleri destekleyici ortamlarda keşfederler ve sunulan öğrenme fırsatlarını değerlendirirler (MEB^a, 2017).

Sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören katılımcılar “öğretmen” kavramını en çok “öğrenci” kavramı ile ilişkilendirmiştir. Daha sonra kelime ilişkilendirme testi kesme noktası bir kez esnetildiğinde öğrenci kavramının yanında “okul” ve “sevgi” kavramları ile ilişkilendirmeler yaptıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören katılımcıların öğretmenlik mesleğini öncelikli olarak eğitim öğretim sürecinin en önemli öğeleri olan öğrenci ve okul ile ilişkilendirmenin yanında sevgi kavramı ile ilişkilendirmelerinin, öğretmenlik mesleğini yapmak isteme sebepleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çermik, Doğan ve Şahin (2010) tarafından yapılan ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayları ile yürütülen çalışmada da; öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri olarak “çocuklara olan sevgim”, “öğretmeye karşı olan ilgim ve sevgim” gibi ifadelere yer verdikleri görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim gören katılımcılar “öğretmen” kavramını en çok “rehber” kavramı ile ilişkilendirmiştir. Daha sonra kelime ilişkilendirme testi kesme noktası bir kez esnetildiğinde “sevgi” kavramına yer verildiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının ilişkilendirme yaptığı kavramlar incelendiğinde; öğretmeni olacakları dersin öğretim programında tanımlanan öğretmen rolüne öncelikli olarak yer verdikleri görülmektedir. Fen bilimleri dersi öğretim programı öğretmen rollerini tanımlarken iyi bir rehber olunması gerektiğini ve öğrencilere bir bilim insanı gibi araştırma ve düşünme becerilerinin kazandırılması gerektiğini vurgulamaktadır (MEB^b, 2017). Bu durumun öğretmen adaylarının algısında rehber olma durumunu ön plana çıkarttığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenliğinde öğrenim gören katılımcılar “öğretmen” kavramını en fazla “okul” kavramı ile ilişkilendirmiştir. Kesme noktasının bir kez esnetilmesiyle “öğrenci” ifadesine yer verildiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının ilişkilendirme yaptığı kavramlar incelendiğinde; öğretmenlerin kişisel özellikleri veya duyuşsal alana yönelik özelliklerin yer almadığı görülmektedir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören katılımcıların öğrencilerle aralarında duygusal bir bağ kurmaya öncelikli olarak yer vermemesinden kaynaklanmış olabilir. Oysaki sosyal bilgiler öğretim programının amaçları arasında yer alan değerler eğitime ilişkin içeriğin kazandırılmasında öğretmenin rolü önemlidir. MEB (2018)’ e göre; eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı olmayıp, temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Genel olarak ele alındığında öğretmen adaylarının ilişkilendirmelerinde eğitim öğretim sürecinin öğelerine yer verdikleri görülmektedir. Öğretmenin olduğu yer okul ve okulda olması gereken öğrenciler şeklinde bir bilişsel yapıdan söz edilebilir. Bunun yanında öğretmenin öğrencilerle duygusal bir bağ kurması gerektiğine ilişkin bir algının olduğuna dair bir tablo da söz konusudur. Öğretmen adaylarının zihinlerinde yapılandığı öğretmen kavramının hem onların almış olduğu bir eğitimin yansıması hem de gelecekte nasıl bir rolleri olacağını göstergesidir. Katılımcıların ortak cevap kelimeleri incelendiğinde öğretmenlerin sahip olması beklenen mesleki özellikler (bilgi, eğitimci) ve kişilik özellikleri (aile, arkadaş, anne, hoşgörü, örnek, rehber, sabırlı, saygı, sevgi, şefkat) şeklinde gruplara ait kelimeler olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar Gültekin (2015)’in ilköğretim öğrencilerinin ideal öğretmen algısını belirlemeye yönelik çalışmasının sonuçları ile benzerlik göstermektedir. İlköğretim öğrencileri de bu çalışmadaki öğretmen adayları gibi öğretmen algılarında öğretmenin kişisel ve mesleki özelliklerini ön plana çıkarmışlardır. Aynı zamanda Saracaloğlu, Yılmaz, Çengel, Çoğmen, Karademir ve Kanmaz (2000)’ın da belirttiği gibi öğretmenlik mesleği alan ve meslek bilgisinin yanında hoşgörü, sabır, özveri ve alanıyla ilgili gelişmeleri takip etme özelliklerini de gerektirir. Kadioğlu-Ateş ve Kadioğlu (2008) da öğretmen adaylarının ideal öğretmen kavramına yönelik düşüncelerinin belirlenmesine yönelik çalışmasının sonuçlarında ideal öğretmenin sabırlı, hoşgörülü, toleranslı, adil, bilgili, iyi eğitimli olması gibi özelliklere sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Bektaş ve Nalçacı (2012)’nin çalışmasında olduğu gibi öğretmen adaylarının disiplin, sorumluluk, güven, affedicilik, içtenlik, paylaşım, saygı ve dürüstlük gibi kişisel değerlerin sorgulandığı kişisel değerler ölçeğinden aldıkları puanlar ile mesleklerine yönelik tutum puanları arasında kuvvetli ve pozitif bir ilişkinin bulunmuş olması da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun belirleyicilerinden birinin kişisel özellikler olduğunu doğrular niteliktedir.

Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik algılarının belirlenmesine yönelik çalışmalar önemlidir çünkü bu çalışmaların bulguları nitelikli öğretmen yetiştirilmesi ve eğitim sisteminin başarısına ışık tutabilir (Demirtaş vd., 2011). Mesleklerine yönelik olarak negatif algıya sahip olan öğretmen adaylarının eğitim sistemi içerisinde negatif bir unsur oluşturma ihtimali yüksektir (Singh ve Singh, 2016). Oysa ki bu durumun öğretmen yetiştirme programları sürecinde tespit edilmesi ve pozitif doğru çevrilmek için çaba harcanması mümkündür. Bu anlamda öğretmen yetiştirme lisans programları öğretmenlik mesleğine ilişkin farklı bileşenlerle ilgili olarak bir içerik sunacak şekilde zenginleştirilebilir.

Bu çalışmada bir eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 177 öğretmen adayıyla çalışılmış olması ve veri toplama aracı olarak yalnızca KİT kullanılması bir sınırlılık olarak düşünülebilir. Kelime ilişkilendirme testleri bir olay ya da olguya karşı büyük fotoğrafı belirlemede oldukça etkin bir teknik olmakla birlikte gelecek çalışmalarda daha derinlemesine veri toplanmasına imkan tanıyacak tekniklerin kullanılması, daha geniş ve farklı çalışma grubuyla çalışılması ve konunun daha derinlemesine araştırılması önerilebilir.

Kaynakça

- Afacan, Ö. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının “fen” ve “fen ve teknoloji öğretmeni” kavramlarına yönelik metafor durumları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (1), 1242-1254.
- Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 35-42.
- Akpınar, E., Yıldız, E. & Ergin, O. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.
- Atabek-Yiğit, E. (2016). Investigating cognitive structures in some basic chemistry concepts via word association test. *Elementary Education Online*, 15(4), 1385-1398.
- Atabek-Yiğit, E., Yılmazlar, M. & Çetin, E. (2016). Investigation of classroom teacher candidates' cognitive structures on some basic science concepts. *European Journal of Education Studies*, 1(4), 33-57.
- Aydın, F. & Taşar, M.F. (2010). An investigation of pre-service science teachers' cognitive structures and ideas about the nature of technology. *Ahi Evran Univ. Kirsehir Edu.Fac.Journal*, 11(4), 209-221.
- Bahar, M. & Özatlı, N.S. (2003). Kelime ilişkilendirme yöntemi ile lise 1. sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5(2), 75-85.
- Bahar, M., Johnstone, A.H. & Sutcliffe, R.G. (1999). Investigation of students' cognitive structure in elementary genetics through word association tests. *Journal of Biological Education*, 33(3), 134-141. <https://doi.org/10.1080/00219266.1999.9655653>
- Bektaş, F. & Nalçacı, A. (2012). The relationship between personal values and attitude towards teaching profession. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(2), 1244-1248.
- Can, S. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 13-28.
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Chakraborty, A. & Mondal, B.C. (2014). Attitude of prospective teachers towards teaching profession. *American Journal of Social Sciences*, 2(6), 120-125.
- Çapa, Y. & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çermik, H., Doğan, B. & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Çiçek-Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.

- Demirtaş, H., Cömert, M. & Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Doğan, T. & Çoban, A.E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Ercan, F., Taşdere, A. & Ercan, N. (2010). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla bilişsel yapının ve kavramsal değişimin gözlenmesi. *Türk Fen Eğt. Dergisi*, 7(2), 136-154.
- Erdem, A.R. & Anılan, H.(2000). PAÜ eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel sayı (IV.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildirileri), 7, 144-149.
- Gültekin, M. (2015). İlköğretim öğrencilerinin ideal öğretmen algısı, *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 725-756.
- Gürbüz, H. & Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları(Atatürk üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- Hovardas, T. & Korfiatis, K.J. (2006). Word associations as a tool for assessing conceptual change in science education. *Learning and Instruction*, 16, 416-432. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2006.09.003>
- Kadioğlu-Ateş, H. & Kadioğlu, S. (2018). Identifying the qualities of an ideal teacher in line with the opinions of teacher candidates, *European Journal of Educational Research*, 7(1), 103-111.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (16. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kostova, Z. & Radoynovska, B. (2008). Word association test for studying conceptual structures of teachers and students. *Bulgarian Journal of Science and Education Policy*, 2(2), 209-231.
- Kurt, H. & Ekici, G. (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının bağımsız kelime ilişkilendirme testi ve çizme-yazma tekniğiyle “ozmoz” kavramı konusundaki bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Turkish Studies*, 8(12), 809-829. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5637>
- MEB (2017a). *Okul Öncesi Eğitimi Programı*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2017b). *Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Nakiboğlu, C. (2008). Using word associations for assessing non major science students’ knowledge structure before and after general chemistry instruction: in the case of atomic structure. *Chemistry Education Research and Practice*, 9, 309-322. <https://doi.org/10.1039/B818466F>
- Ocak, G. & Gündüz, M. (2006). Eğitim fakültesini yeni kazanan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine giriş dersini almadan önce ve aldıktan sonra öğretmenlik mesleği hakkındaki metaforlarının karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 293- 310.
- Osunde, A.U. & Izevbige, T.I. (2006). An assessment of teachers’ attitude towards teaching profession in midwestern Nigeria. *Education*, 126(3), 462-467.
- Özata-Yücel, E. & Özkan, M. (2014). Fen bilimleri öğretmen adaylarının çevre algılarının kelime ilişkilendirme aracılığıyla belirlenmesi. *e-International Journal of Educational Research*, 5(4), 41-56.
- Özata-Yücel, E. & Özkan, M. (2015). Determination of secondary school students’ cognitive structure and misconception in ecological concepts through word association test. *Educational Research and Reviews*, 10(5), 660-674. <https://doi.org/10.5897/ERR2014.2022>
- Özatlı, N.S. & Bahar, M. (2010). Öğrencilerin boşaltım sistemi konusundaki bilişsel yapılarının yeni teknikler ile ortaya konması. *Abant İzzet Baysal Ün. Dergisi*, 10(2), 9-26.
- Özder, H., Konedralı, G. & Zeki, C.P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Nikitina, L. & Furuoka, F. (2008). A language teacher is like ... : Examining Malaysian students’ perceptions of language teacher through metaphor analysis. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 5(2), 192-205.

- Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2006). An investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 509-522.
- Saks, K., Soosaar, R. & Ilven, H. (2016). *The students' perceptions and attitudes to teaching profession, the case of Estonia*. 7th International Conference on Education and Educational Psychology. Rhodes 11-15 October. Greece.
- Saracaloğlu, S., Yılmaz, S., Çengel, M., Çöğmen, S., Karademir, Ç.A & Kanmaz, A. (2010), Elementary teachers' views about their roles in curriculum development and education process: The case of Denizli. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2427-2434.
- Sezgin Nartgün, S. & Özen, R. (2015). Investigating pedagogical formation students' opinions about ideal teacher, teaching profession, curriculum, responsibility, public personnel selection examination (ppse) and employment: A metaphor study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 2674-2683.
- Shaheen, F., Kashif, M. F., Daud, H. & Tariq, M. (2017). Exploring the attitude of prospective teachers towards teaching profession. *The Sindh University Journal of Education-SUJE*, 45(2), 29-43.
- Singh, O.P. & Singh, S.K. (2016). A study on the attitude of primary school teachers towards teaching profession in Varanasi district of Uttar Pradesh. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, 5(8), 119-129.
- Soibamcha, E. & Pandey, N. (2016). Attitude of teachers towards teaching profession. *Global Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 5(3), 49-51.
- Ushadevi, K. (2005). *A study of role conflict, job satisfaction and select presage variables discriminating between successful and less successful secondary school women teachers of Kerala* (Unpublished PhD). University of Calicut, India.
- Üredi, L. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *e-Journal of New World Science Academy*, 5(1), 290-313.
- Yılmaz, F., Göçen, S. & Yılmaz, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: Bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 151-164.
- Yiğit, C. & Atabek-Yiğit, E. (2016). Mechanical engineering students' learning styles and their perception of profession. *European Journal of Education Studies*, 2(12), 121-137.

Ek 1. Katılımcıların “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelimeler ve sıklıkları

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
24 Kasım	1				
Abi				1	1
Abla	1			1	
Adil			1	2	
Ağaç			2		
Aile	3	4	1	1	1
Aktif				2	
Anlatım				1	
Anahtar			1		
Anaokulu			1		
Ani			1		
Anlayış		2		1	1
Anne	11	8	8	9	2
Arkadaş	1	5	3	3	2
Ask		1			
Atanmak	3		3		1
Atatürk	3	1	1	1	
Ayakkabı		1	2	2	1
Aydınlık	1		1		
Ayrımcılık			1		
Ayırım yapmamak	1				
Azım			1		
Baba	5		4	3	
Bağırın				1	
Baş ağrısı				2	
Başarı	3	1		2	2
Başöğretmen	1				1
Bayan				1	1
Bayram		1			
Beden eğitimi			2		
Ben	1	2		1	1
Beyaz sac		1			
Bilgi	8	9	12	9	10
Bilgi veren					1
Bilgisayar	1		1		1
Bilim	2	3			2
Bilim adamı			1		
Biricik	1				

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
Birikim	1				
Biz					1
Boncuk	1				
Bugünü değerlendiren					1
Çağdaş		1			
Çalışkan		3		1	
Çalışma		1	1	2	
Can damarı			1		
Candan					1
Cesaret				1	
Cetvel			1		
Çınar		1			
Çiçek	3	2	1	1	1
Çilekeş		1			
Çocuk	1	14	5	2	
Çözüm			1		
Dava			1		
Davranış				1	
Dayak			1		1
Dayanak		2			
Dayanışma		1			
Dede			1		
Defter	1			3	1
Değerli	1	1	1		
Değer veren		3			
Delidolu		1			
Delilik				1	
Demokratik				1	
Deney				1	
Deneyimli	1		1		
Deniz			2		
Ders	4	7	9	5	12
Dershane	1				
Despot		1			
Destekçi		1			
Dinleyen				1	
Direk				1	
Disiplin	2	3	6	6	

Ek 1. Katılımcıların “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelimeler ve sıklıkları (devam)

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OO O	SN O	FBO	SBO
Doktor			1		
Dost				1	
Dosya	1				
Duygusal		1			
Düşünür	1			1	
Düzenli	1	2		1	
Ebeveyn					2
Edep					1
Eğitim	4	6	5	7	10
Eğitim fak					1
Eğitimci	4	4	1	3	4
Eğlence	1	1		2	
Eleştiren	1				
Emek	1	4	5	4	1
Empati	1				
En çok seven		1			
Enerji			1		
Erdem					1
Erkek				1	
Espri					1
Eşit	1	1			
Etkinlik		1	1		3
Ev	1				
Faranjıt			1		
Fedakar/lık	5	1	6	4	
Fen				3	
FF	1				
Futbol			1		
Gelecek	4		1	2	5
Geliştirme		2		2	
Girişimci					1
Gökkuşağı				1	
Gurur			1		
Güleryüz	1	5	1		1
Gülümseme			2		
Güneş			1		
Gurultu				1	
Güven	2	4	1		

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OO O	SN O	FBO	SBO
Güzellik	1	1			
Güzel giyinen				1	
Güzel konuşma				1	
Harf					2
Harita					1
Hayaller			2		
Hayat	1	6	4	1	1
Hazır bulunuşluk					1
Hedefler				1	
Hemşire		1			
Hendek					1
Her şey				1	
Heyecan		1	1		
Hikaye					1
Hoşgörü	1	4	2	2	2
Huysuz				1	
Huzur		2	1		
Hz.Muhammed	1				1
Işık		2	2		1
İçten		1		1	
İdare	1				
İdeal	1				
İdealist				1	
İdol	1	1	1		
İdrak	1				
İlaç			1		
İlerlemecilik				1	
İletişim		1			
İlgi	2	5	3		2
İlkbahar				1	
İlkeli			1		
İlköğretim			1		
İnsan					1
İnsancıl		2		1	
İstek		1			
İstidat			1		
İşbirlikçi		1			
İyi					1

Ek 1. Katılımcıların “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelimeler ve sıklıkları (devam)

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
İyi niyet		1			
İz bırakıcı		1			
Kadın	1	1			
Kafa adam	1				
Kâğıt		2			
Kalem	9	5	9	3	9
Kalite	1				
Kalp		1			
Karar		1			
Kariyer				1	
Karne	1	1	1		1
Karşılık		1			
Karşılık beklememek	1				
Kavga	1	1			
Kaynak				1	
Kelime					1
Kitap	6	4	10	5	13
Kızgın				1	
KPSS	2	1	4	4	4
Koruyan		1			
Koşuşturma			1		
Koy			2	1	
Kravat				1	1
Kurallar		1		2	
Kurtarıcı		1			
		1	1	1	
Kutsal					
		1			1
Kültürlü					
Kütüphane			2		1
Latin alfabesi	1				
Lider	1		1	2	
Lise öğretmeni		1			
			2	2	1
Maaş					
Mahmut hoca					1
Mantıklı		1			
Marş	2				1
			2		
Masa					

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
Masumiyet		2			
Matematik	4	1		1	
Materyal	3		3		
MEB					1
Memur				1	3
Meraklı		1			
Merhametli	1	1	1	2	
Meslek	3	4	3	2	
Milli eğitim	1				
Model	3	1	1		
Muhabbet	2		1		
Mum			1	1	
		4	4	1	1
Mutluluk					
Müderris	1				
Müdür	5	1	2	1	5
Müfredat	1				
Müzik		1			
Nazik		1			
Nesil	2	1	1	1	1
Neşe		1		1	
Not	2		1		5
Oksijen			1		
Okul	20	15	19	11	22
Okumak		2			
Okuyan	1				
Olmak istediğim		1			
Olmazsa olmaz			1		
Oyun		2			
		2	2	2	5
Ödev	2				
Öğrenci	22	9	22	14	19
		3	4		
Öğrenmek					
Öğrenci seven	1				
		10		6	4
Öğretici	4				
Öğretim	2	2	8	7	9
Öğretmenevi	1				
Öğretmenler günü				2	

Ek 1. Katılımcıların “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelimeler ve sıklıkları (devam)

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
Öğretmen masası	1				
Öğretmenler odası	2		2	1	2
Öğüt			1		1
Onluk		1	2		4
Onur belgesi					1
Örnek	2	4	1	3	1
Otorite					1
Öz düzenleme		1			
Özgür			1		
Özgüven		1		1	
Özlem		1			
Özveri		2			
Para	1				
Paylaşım			1		1
Pedagojik formasyon	1				
Pekiştirec	1				
Plan		1	1		
Pozitiflik		1			
Problem					1
Psikolog		1			
Radikal				1	
Rehber	5	8	9	24	7
Sabah					1
Sabır/lı	2	5	4	3	5
Sadakat	1		1		
Sadiye hoca		1			
Samimiyet	1		1		
Sanat		1		1	
		1			
Sari					
Saygı	7	11	5	7	3
Saygınlık		2			
Sebat		2			
Seçenek		1			
Sendikal haklar			1		

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
Sevecen	3	4	1	1	
Sevgi	20	26	15	16	9
Sevinç			1		
Sevimli	1			1	
Sıcakkanlı					1
Sıcaklık		2			
Sığınak		2			
		3	3	8	13
Sınav	8				
Sınıf	7	9	12	4	10
Sınıf defteri				1	
Sinir				1	
Sıra		1	1	1	
Sırdaş	1		1		
Silgi	1		1		1
Sinirli	1				
Soba			1		
Sokrates		1			
Sorgulayan	1	1		1	
Soru		1		1	1
Sorumluluk	1	1	2		
Sosyal					2
Sözlü	3				
Staj				1	1
Statü			1		1
Stres	1				
Şefkat	3	3	4	3	4
Tahta	10	1	5	2	7
Tahta kalemi	1				
Takdir belgesi					1
Takım elbise			2	2	1
Tarih					1
Tatil			2		
Tatlı		1			
		1	4	1	5
Tebeşir	1				

Ek 1. Katılımcıların “öğretmen” anahtar kelimesine karşılık vermiş oldukları farklı cevap kelimeler ve sıklıkları (devam)

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
Tecrübe					1
Temiz	1				
Temizlikçi			1		
Teorik			1		
Teşekkür belgesi					1
Teslimiyet			1		
Tırnak kontrolü	1				
Toplantı				1	1
Toplum	1				
Tost-ayran			1		
Umut	1		1		
Üniversite		1	1	1	
Uyum			1	1	
Var olmak		1			
Veli	4		2	2	1
Veli ziyareti					1
Verim			1		
Yanlış				1	
Yapılandırmacı	1			4	1
Yarar		1			
Yardımcı		6	1		
Yardımsever		1	1	3	2

Cevap kelime	Frekanslar				
	IMO	OOO	SNO	FBO	SBO
Yasamak		1			
Yaslanma		1			
Yazı				2	
Yazılı	3	1			
Yenilik		1	1		
Yetenek	2		1	1	
Yeterlilik		1	1	1	
Yetiştirmek	1	1			1
Yetkin		1			
Yoklama			2		1
Yorgunluk			2	1	
Yon			2	1	
Yönetici	2	1			
Yöntem			2		
Yuva	2	2			
Yürüyen kitap					1
Zaman				1	
Zeka	2				
Zeki			1		1
Zil		1	1		
Zorluk		2	2		